

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÂM NGUYỄN THU HIỀN

DẠY HỌC ĐỊA LÍ ĐỊA PHƯƠNG
THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC
CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG CÁC TRƯỜNG DÂN TỘC NỘI TRÚ
TỈNH THÁI NGUYÊN

Ngành: LL&PP dạy học môn Địa lí

Mã số: 8.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên, năm 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÂM NGUYỄN THU HIỀN

DẠY HỌC ĐỊA LÍ ĐỊA PHƯƠNG
THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC
CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG CÁC TRƯỜNG DÂN TỘC NỘI TRÚ
TỈNH THÁI NGUYÊN

Ngành: LL&PP dạy học môn Địa lí

Mã số: 8.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Việt Khanh

Thái Nguyên, năm 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kì công trình nào khác. Các thông tin, số liệu trích dẫn trong quá trình nghiên cứu đều được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2018

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Lâm Nguyễn Thu Hiền

XÁC NHẬN CỦA

TRƯỞNG KHOA CHUYÊN MÔN

XÁC NHẬN CỦA

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

PGS.TS. Trần Việt Khanh

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin chân thành tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo, PGS.TS. Trần Viết Khanh, người hướng dẫn khoa học, đã tận tình chỉ bảo và giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi cũng xin cảm ơn những góp ý vô cùng quý báu của các nhà khoa học, sự tạo điều kiện giúp đỡ của thầy cô trong Bộ môn Phương pháp dạy học Địa lí, Khoa Địa lí, Phòng Đào tạo và các phòng ban chức năng khác thuộc trường ĐH Sư phạm, Đại học Thái Nguyên - nơi tôi được vinh dự học tập và tham gia nghiên cứu; Ban Giám hiệu, giáo viên các trường Dân tộc Nội trú Trung Học Cơ Sở Phú Lương, Phổ thông Dân tộc Nội trú Nguyễn Bình Khiêm Võ nhai và trường PT Dân tộc Nội trú Thái Nguyên nơi tiến hành điều tra khảo sát và tổ chức thực nghiệm.

Xin gửi những lời tri ân chân thành nhất tới gia đình, bạn bè vì đã luôn quan tâm, động viên và ủng hộ để tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu.

Mặc dù tôi đã có nhiều cố gắng trong quá trình thực hiện đề tài, nhưng do còn hạn chế về trình độ chuyên môn nên không thể tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được sự chỉ dẫn, góp ý và giúp đỡ quý báu của các thầy, cô giáo và các bạn đồng nghiệp. Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 04 năm 2018

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Lâm Nguyễn Thu Hiền

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục chữ viết tắt	iv
Danh mục các bảng số liệu.....	v
Danh mục các hình.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Mục tiêu.....	2
3. Nhiệm vụ	2
4. Giới hạn nghiên cứu.....	2
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu.....	3
6. Lịch sử nghiên cứu.....	5
7. Những đóng góp của đề tài.....	8
NỘI DUNG	10
Chương 1 CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ DẠY HỌC ĐỊA LÍ ĐỊA PHƯƠNG THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG CÁC TRƯỜNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TỈNH THÁI NGUYÊN	10
1.1. Cơ sở lý luận	10
1.1.1. Một số Khái niệm	10
1.1.2. Một số vấn đề chung về đổi mới dạy học.....	10
1.1.3. Khái niệm về năng lực, chương trình giáo dục định hướng năng lực ...	14
1.2. Cơ sở thực tiễn	23
1.2.1. Chương trình địa lí địa phương trong phân phối chương trình môn Địa lí.....	23
1.2.2. Đặc điểm dân cư dân tộc tỉnh Thái Nguyên và đặc điểm tâm sinh lí của học sinh dân tộc thiểu số.....	24
1.2.3. Thực trạng dạy học ĐLDP theo định hướng phát triển năng lực cho học sinh PT các trường Dân tộc Nội trú tỉnh Thái Nguyên.....	28
TIỂU KẾT CHƯƠNG 1	31

Chương 2 TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC ĐỊA LÍ ĐỊA PHƯƠNG THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG CÁC TRƯỜNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TỈNH THÁI NGUYÊN	32
2.1. Các phương pháp, kĩ thuật, hình thức dạy học địa lí địa phương theo định hướng phát triển năng lực.....	32
2.1.1 Phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực.....	32
2.1.2 Kĩ thuật dạy học theo định hướng phát triển năng lực	44
2.2.3 Các hình thức tổ chức dạy học địa lí địa phương theo định hướng phát triển năng lực cho học sinh phổ thông các trường DTNT tỉnh Thái Nguyên.	52
2.2 Quy trình xây dựng bài học địa lí địa phương theo định hướng phát triển năng lực.....	57
2.2.1 Định hướng chung	57
2.2.2. Quy trình xây dựng bài học.....	58
TIỂU KẾT CHƯƠNG 2	65
Chương 3 THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM, ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	66
3.1. Mục đích, nhiệm vụ, nguyên tắc của thực nghiệm sư phạm.....	66
3.1.1. Mục đích của thực nghiệm sư phạm.....	66
3.1.2 Nhiệm vụ	66
3.1.3 Nguyên tắc thực nghiệm.....	67
3.2 Tổ chức thực nghiệm	67
3.2.1 Thời gian thực nghiệm	67
3.2.2 Đối tượng thực nghiệm.....	67
3.2.3. Phương pháp thực nghiệm sư phạm	68
3.3. Căn cứ và tiêu chí để đánh giá, xếp loại kết quả thực nghiệm sư phạm ..	69
3.3.1. Căn cứ đánh giá, xếp loại	69
3.3.2. Tiêu chí đánh giá, xếp loại	69
3.3.3. Cách xử lý kết quả thực nghiệm sư phạm	69
3.4. Đánh giá kết quả thực nghiệm:	70
3.4.1. Về hoạt động của giáo viên và học sinh.....	70
3.4.2. Về thái độ của học sinh.	71
3.4.3. Kết quả kiểm tra kiến thức.	71
TIỂU KẾT CHƯƠNG 3	76
KẾT LUẬN	77
TÀI LIỆU THAM KHẢO	80
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	DHDA	Dạy học dự án
2	DTTS	Dân tộc thiểu số
3	ĐC	Đối chứng
4	ĐLĐP	Địa lí địa phương
5	GV	Giáo viên
6	HS	Học sinh
7	PT	Phổ thông
8	PT DTNT THCS	Phổ thông Dân tộc Nội trú trung học cơ sở
8	PPDH	Phương pháp dạy học
9	SGK	Sách giáo khoa
10	THPT	Trung học phổ thông
11	THCS	Trung học cơ sở

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1. So sánh một số đặc trưng của chương trình định hướng nội dung và chương trình định hướng năng lực	16
Bảng 1.2. Các năng lực chung	17
Bảng 1.3 Các năng lực chuyên biệt môn Địa lí	21
Bảng 2.1. Phân loại các dạng câu hỏi.....	45
Bảng 2.2. Câu hỏi theo cấp độ nhận thức	46
Bảng 3.1. Danh sách các bài thực nghiệm	67
Bảng 3.2. Danh sách các lớp và số lượng học sinh tham gia thực nghiệm.....	68
Bảng 3.3. Danh sách giáo viên tham gia thực nghiệm sư phạm	68
Bảng 3.4. Kết quả khảo sát hoạt động của giáo viên và học sinh trong giờ học .	70
Bảng 3.5. Khảo sát thái độ của học sinh ở hai lớp thực nghiệm và đối chứng khi giáo viên đặt câu hỏi (đơn vị: %)	71
Bảng 3.6. Kết quả thực nghiệm tại trường PT DTNT –THCS Phú Lương	71
Bảng 3.7. Kết quả thực nghiệm tại trường DTNT Nguyễn Bình Khiêm Võ Nhai	72
Bảng 3.8. Kết quả thực nghiệm tại trường DTNT Thái Nguyên	73
Bảng 3.9. Kết quả thực nghiệm chung tại 03 trường	74

DANH MỤC CÁC HÌNH

	Trang
Hình 1.1. Sơ đồ cấu trúc năng lực.....	14
Hình 2.1: Sơ đồ kỹ thuật “khăn trải bàn”.....	49
Hình 3.1: Biểu đồ so sánh kết quả kiểm tra giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng tại trường PT DTNT THCS Phú Lương	72
Hình 3.2: Biểu đồ so sánh kết quả kiểm tra giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng tại trường PT DTNT Nguyễn Bình Khiêm Võ Nhai.....	73
Hình 3.3: Biểu đồ so sánh kết quả kiểm tra giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng tại trường PT DTNT Thái Nguyên.....	74
Hình 3.4: Biểu đồ so sánh kết quả kiểm tra giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng tại trường 3 trường.	75

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Trong giai đoạn hiện nay, phát triển nguồn nhân lực nói chung và nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số là một trong ba khâu đột phá chiến lược của đất nước. Với sự quan tâm của Đảng và Chính phủ những năm qua nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số đã có bước phát triển, góp phần thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, giảm nghèo vùng dân tộc và miền núi. Bước vào thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa và hội nhập quốc tế, bên cạnh những thành tựu đạt được, nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số còn bộc lộ nhiều hạn chế yếu kém: Lao động dân tộc thiểu số chủ yếu tập trung trong lĩnh vực nông nghiệp, tỷ lệ lao động có trình độ chuyên môn kỹ thuật rất thấp, chủ yếu là lao động giản đơn và chưa qua đào tạo; nhận thức, kỹ năng sống, khả năng thích ứng môi trường mới còn hạn chế; tác phong và kỷ luật lao động của nguồn nhân lực các dân tộc thiểu số còn nhiều bất cập; số lượng, cơ cấu và chất lượng đội ngũ cán bộ dân tộc thiểu số chưa theo kịp sự phát triển và yêu cầu thực tiễn.

Nghị quyết số 29 của Hội Nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đã nêu rõ mục tiêu cụ thể của giáo dục phổ thông *“Đổi mới giáo dục phổ thông, tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lý tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời”*. [12]

Chương trình giáo dục định hướng phát triển năng lực (định hướng phát triển năng lực) nay còn gọi là dạy học định hướng kết quả đầu ra được bàn đến nhiều từ những năm 90 của thế kỷ 20 và ngày nay đã trở thành xu hướng giáo dục quốc tế. Giáo dục định hướng phát triển năng lực nhằm mục tiêu phát triển năng lực người học, đảm bảo chất lượng đầu ra của việc dạy học, thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách, chú trọng năng lực vận dụng tri thức trong những tình huống thực tiễn nhằm chuẩn bị cho con người năng lực giải quyết các tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp. Chương trình này nhấn mạnh vai trò của người học với tư cách chủ thể của quá trình nhận thức.